

САБАҚ

Киелі Кітаптан қажет нәрсені қалай табуға болады

Менің әжемнің ас үйінде ешкім ештеңе таба алмайтын. Ұн «қант» белгіленген қорапта, ал шай «тұз» деп жазылған қорапта болды. Бірақ бұл үлкен қиындық тудырмады, өйткені кішкентай ас үйде тек әжем ғана тамақ жасаумен шұғылданатын.

Бір көшеден кейінгі Көшедегі үйдің ас үйінде жағдай мүлдем басқаша еді. Барлық өнімдер дұрыс белгіленген, өйткені ас үйге балалардың анасынан бөлек отбасының басқа мүшелері де кіреді. Оның күйеуі таңғы ас дайындағанды жақсы көреді, ал қызы жиі түскі ас дайындайды. Сондықтан барлық ыдыстар мен тамақтар ас үйде әрбір адам өзіне қажетті нәрсені таба алатындай ретпен орналасқан.

Тәртіп пен құрылым кез-келген жүйенің жұмыс істеуі үшін қажет. Осылайша Киелі Кітап та қажет қазынаны оңай тауып, оларды түсіну үшін дұрыс жүйеленген. Аудармаға қарамастан, біздің Киелі Кітабымызда бірдей тараулар мен аяттарды адамдар жоғалтып алмау жағы қамтамасыз етілген. Индекстер мен мазмұны оқырмандарға Киелі Кітаптың белгілі бір жерін тауып алуға бағыт береді.

Сабақтың қысқаша мазмұны

- А. Киелі Кітап сілтемелері
- Ә. Оқу құралының анықтамасы
- Б. Үйлесімділік

Сабақтың мақсаттары

1. Киелі Кітап сілтемелерін қалай анықтауға болатындығын біліңіз.
2. Оқу құралының қолданылуын анықтаңыз.
3. Үйлесімділікті қолдану тәсілдерін сипаттаңыз.

А. Киелі Кітап Сілтемелері

1 Мақсат. Киелі Кітап сілтемелерін қалай анықтауға болатындығын біліңіз.

Киелі Кітаптың әрбір кітабы оқып-үйренуге оңай болу үшін тарауларға бөлінген. Әрбір тараудағы сөйлемдер ұсақ сандармен нөмірленген бөліктерге бөлінген. Олар *«аят»* деп аталады. Киелі Кітапта қандай да бір орынды көрсету үшін біз алдымен кітаптың атауын, содан кейін тараудың нөмірін және аят нөмірін айтамыз. Мұның бәрі *«Киелі Кітапқа сілтеме»* деп аталады.

Киелі Кітаптың бірінші кітабы Таураттағы *«Жаратылыстың басталуын»* қарастырып көрейік. Бірінші тараудың ең басында тұрған *«1»* санына назар аударыңыз. Осы тараудың бірінші аяты *1* деген кішкентай санмен белгіленген және *«Әуел баста ...»* деген сөздерден басталады. Киелі Кітапта бұл орынға сілтеме жасау үшін *«Жаратылыстың басталуы, бірінші тарау, бірінші аят»* деп айтамыз немесе жазамыз. Сіз Киелі Кітаптың әрбір аятының алдында ұсақ сандар тұрғанын көресіз.

Енді келесі үлкен санды қараңыз *«2»*. Екінші тараудың басы осылай белгіленген. Бірінші аят былай басталады: *«Осылайша аспан мен жер және олардың барлық құрылымдары...»*. Бұл орынға сілтеме жасау үшін Киелі Кітапта: *«Жаратылыстың басталуы, екі, бір»* деп жазамыз. Екінші тарауда аяттар саны – 25.

Енді қараңыз «Жаратылыстың басталуы бес, бір». «Бұл Адамнан тараған ұрпақтың ...» деп бірінші аят осылай басталады. Киелі Кітапқа сілтеме жасаған кезде, тарау мен аят сөздерін айтып жатудың қажеті жоқ, тек сандарды ғана айтсақ, жеткілікті. Яғни «Жаратылыстың басталуы 5:1» деп қысқа қайырамыз.

«Жаратылыстың басталуы 5:1-5» десе, не байқайсыз? Екі санның арасындағы сызықша бірінші аяттан бесінші аятқа дейінгі мәтінді айтып тұр. Егер біз бір тараудағы бірнеше өзара алшақ орналасқан аяттарды көрсеткіміз келсе, онда біз осы аяттарды үтірмен бөлеміз. Мысалы, «Ешуа 1:5, 8, 10». Айтылуы: «Ешуа, бірінші тарау, бесінші, сегізінші және оныншы аят».

Егер біз бір кітаптың әр түрлі тарауларынан үзінділерді көрсеткіміз келсе, біз оны нүктелі үтір арқылы көрсетеміз. Мысалы, «Матай 1:21; 2:1-6» дегеніміз: «Матай бірінші тарау, жиырма бірінші аят; екінші тарау, бірінші аяттан алтыншы аятқа дейін».

Кейбір кітаптар, мысалы, 1 Патшалық кітабы және 2 Патшалық кітаптарының атаулары бірдей және бір-бірімен тіркесе жүреді. Жазушы Жоханның есімі жазылған үш хаты бар. Сондықтан оның біреуіне сілтеме Жохан атымен болғандықтан, былайша айтамыз: «Жоханның бірінші хаты, бірінші тарау, тоғызыншы аят» «1 Жохан 1:9» деп жазылады.

Сізге тараулар мен аяттарды бөлудің осындай тәсілін есте сақтау қиын емес деп үміттенемін. Ол өте ыңғайлы және іс жүзінде қолайлы, сіз Киелі Кітапты ары қарай оқу кезінде соған көз жеткізесіз.

Тапсырма

1 Келесі кестеде әр бос жолға жетіспейтін ақпаратты толтырыңыз.

Сілтемесі	Айтылуы
а) Жох 3:16	
ә)	Римдіктерге алты, жиырма үш
б) 1 Жох 1:8-10	
в)	Римдіктерге он екі, он төрт, он алты және он сегізінші аят
г)	Матай бір, бір; және бес, бірінші, үшінші аят

- 2** Матай 1:1-4 – бұл Матай Жазған Ізгі Хабардың бірінші тарауының алғашқы төрт аятына сілтеме. Көрсетілген сілтемелердің әрқайсысында қанша аят бар?
- а)** Жаратылыс 8:18–22 - аяттар
- ә)** Жаратылыс 8:18, 22 - аяттар
- б)** Жаратылыс 8: 18–20, 22 - аяттар
- 3** Матай 1:21; 2:1; және 3:16. Бұл аяттарда не туралы айтылған?
- а)** Иса, даналар, Жақия Шомылдырушы және шәкірттер.
- ә)** Иса, даналар, Исаның Шомылдыру рәсімінен өткен кездегі Киелі Рух.
- б)** Иса, Жүсіп және бақташылар.

Сілтемелерді табу

Киелі Кітаптың алдыңғы жағында мазмұны бар, онда Киелі Кітаптың әр кітабы және әр кітап басталатын беттің саны жазылған. Алдымен Жазбаның белгілі бір үзіндісін тапқыңыз келгенде, сізге осы индексті қолдану қажет болуы мүмкін.

Алайда Киелі Кітапқа негізделген сілтемелерді табудың ең жақсы тәсілі – Киелі Кітапты тиісті тәртіппен жаттау. Мұны балалар тез үйренеді, ересектер де біле алады. Сіз күн сайын бес-алты есімді қайталап, өзіңізбен бірге алып жүру үшін оларды карточкаларға жазып алып жаттай аласыз; сөйтіп тез арада олардың бәрін есте сақтайсыз. Киелі Кітаптың кез-келген бөлігін табу үшін көп күш жұмсаудың қажет болмайтынын аңғарасыз.

Тапсырма

4 Әр сілтемені сол жақтан іздеңіз және оны оң жақтағы дұрыс аятпен сәйкестендіріңіз.

... **а)** Філіп. 4:19

... **ә)** 1 Жох. 1:8

... **б)** Ешуа 1:9

... **в)** Заб. 22:1

1) «Сонымен саған мынаны бұйырамын: қайратты да батыл бол! Еш нәрседен абыржып, қорқушы болма! Қайда барсаң да, Құдайың Жаратқан Ие сенімен бірге жүріп жар болады».

2) «Егер «күнәсізбіз» десек, онда өзімізді алдап, бізде шындықтың болмағаны».

3) «Жаратқан Ием — менің Бағушым, Мен еш нәрседен де тарықпаймын».

4) «Ал Иса Мәсіхпен жүрген сендердің барлық қажеттеріңді де менің Құдайым Өзінің керемет байлығы бойынша қамтамасыз ететін болады».

Ә. Оқу Құралының Анықтамасы

2 Мақсат. Оқу құралының қолданылуын анықтаңыз.

Кейбір Киелі Кітаптарда зерттеу сілтемелері ортасына, шетіне, әр беттің төменгі жағына немесе әр тараудан кейін берілген. Оларды кейде айқас сілтемелер немесе шеткі сілтемелер деп атайды және олар сізге сол тақырыпқа қатысты аяттарды табуға көмектеседі.

Киелі Кітаптағы кейбір сөздердің қасында тұратын кішкентай әріптер сізге оларды сілтеме аймағында іздеу керектігін айтады. Бұл кішкентай әріп арқылы сіз Киелі Кітаптағы параллель орындарға бағыт көрсететін сілтемелерді табуыңызға болады. Егер сіз Киелі Кітапты керекті тақырып бойынша зерттегіңіз келсе, осы жүйені қолдана аласыз.

Киелі Кітаптағы сілтемелер мен басқа да пікірлер пайдалы, бірақ олар Құдайдың Рухымен жазылмаған. Оларды бізге Киелі Кітапты оңай түсінуге көмектесу үшін Киелі Кітаптың оқытушылары мен ғалымдары жазған.

Тапсырма

- 5 Киелі Кітаптағы кейбір сөздердің қасында жазылған ұсақ әріптер
- а) арнайы тарауларға бөледі.
 - ә) басқа әліпби.
 - б) оқу құралының анықтамасы.
- 6 Шеткі немесе айқас сілтемелер (зерттеуге арналған сілтемелер) сізге мына нәрселерді табуға көмектеседі:
- а) сол тақырыптағы Киелі Кітап аяттары.
 - ә) қажетті тақырып бойынша оқылатын кітаптар.
 - б) Киелі Кітаптың авторлары.

Б. Үйлесімділік

3 Мақсат. Үйлесімділікті қолдану тәсілдерін сипаттаңыз.

Үйлесімділік – бұл Киелі Кітаптағы негізгі сөздердің және әліпби тәртібімен берілген деректердің тізімі. Ол Киелі Кітапта әрбір сөз қай жерде қолданылғанын көрсетеді. Қазіргі уақытта қазақ тіліне аударылған Киелі Кітаптың Үйлесімділігі жасалған жоқ. Бірақ болашақта Үйлесімділік жасалады. Біздің кеңестер мен ұсыныстарымыз сізге оны пайдалануға көмектеседі деп үміттенеміз.

Киелі Кітап Үйлесімділігі өте қолайлы. Айталық, сіз «*сүйіспеншілік*» деген сөзі бар аяттарды оқығыңыз келеді. Бұл сөзді Үйлесімділіктен тауып алыңыз. Табылған сөздің жанында сіз бұл сөз қолданылған Киелі Кітаптағы аяттардың бәріне берілген сілтемелерді көресіз. Мұнда *сүйіспеншілік* деген сөзді қолданған Киелі Кітаптың әр тармағынан бірнеше сөздер келтірілген.

Киелі Кітаптан белгілі аятты қайдан табуға болатынын білгіңіз келсе, Үйлесімділік сізге көмектесе алады. Мүмкін сіз аяттың бәрін немесе оның бір бөлігін ғана білесіз, бірақ сілтемені білмейтін шығарсыз. Аятты еске түсіретін сөздерден негізгі сөзді таңдап, сол сөзді іздеңіз. Сіз сілтемелер ішінен өзіңіз іздеген аятты сөздер арқылы таба аласыз.

Мысалы, сіз «Өйткені ақшақұмарлық — әр түрлі жамандықтың түп-тамыры» деген сөздері бар аяттарды тапқыңыз келеді делік.

Мүмкін осы аяттан сіздің есіңізде қалған сөздер: *«жамандықтың түп-тамыры»* немесе *«ақшақұмарлық»* болуы ықтимал. Үш негізгі сөз бар екенін байқаңыз: *«түп-тамыры»*, *«жамандықтың»* және *«ақшақұмарлық»*. Түйінді сөз, әдетте, тек сөздің бірінші әрпімен анықталады. Егер сіз *«түп-тамыр»* деген сөзді іздесеңіз, сізге төмендегідей ұқсас аяттар табылуы мүмкін.

Римдіктерге 11:16 – «түбірі».

Еврейлерге 12:15 – «улы жеміс беретін тамырды».

1 Тимотеге 6:10 – «Өйткені ақшақұмарлық — әр түрлі жамандықтың түп-тамыры».

Егер сіз «тамыры» сөзінің қасынан қажетті аятты таба алмасаңыз, онда сіз «ақшақұмарлық» деген сөзді тауып алуыңыз керек.

Жоғарыда қарастырылған 1 Тім. 6:10 аяты көп жағдайда дәйексөз ретінде қате қолданылады. Сонымен Үйлесімділікті қолданудың қосымша артықшылығы – ол бізге осындай қателіктерді табуға мүмкіндік береді.

Ал сіздің Киелі Кітабыңызда Үйлесімділік пен парақтың жиегінде жарыспалы сілтемелер бар ма? Бұл мұғалімдерге, уағыздаушыларға және Құдай үшін жұмыс істегісі келетіндерге маңызды көмек. Мүмкін сіз уағыздаушы немесе мұғалім болуды жоспарламассыз; алайда егер сіз оқу сілтемелерін және келісімді қолданатын болсаңыз, сіз әлі де көптеген жаңа нәрселерді біле алатыныңыз сөзсіз.

Тапсырма

7 Төменде көрсетілген екі тұжырымның қайсысы дұрыс?

- а)** Үйлесімділік – Киелі Кітаптағы негізгі сөздер тізімі.
- ә)** Үйлесімділік – тек қана уағыздаушылар мен мұғалімдерге арналған.
- б)** Егер сіз өзіңіз тапқыңыз келетін аяттың бір-екі сөзін ғана есіңізде сақтай алсаңыз, оны Үйлесімділіктің көмегімен табуға болады.
- в)** Үйлесімділік пен жарыспалы сілтеме бірдей.

Сұрақтарды дұрыс жауаптармен тексеріңіз.

1 а) Жохан үш, он алты.

ә) Рим. 6:23.

б) бірінші Жохан бірінші тарау, сегізінші аяттан оныншыға дейін.

в) Рим. 12:14, 16, 18.

г) Мат. 1:1; 5:1-3.

5 б) оқу құралының анықтамасы.

2 а) бес

ә) екі

б) төрт

6 а) сол тақырыптағы Киелі Кітап тараулары.

3 ә) Иса, даналар, Исаның Шомылдыру рәсімінен өткен кездегі
Киелі Рух.

7 а) және б) дұрыс

4 а) 4) Філіп. 4:19

ә) 2) 1 Жох. 1:8

б) 1) Ешуа 1:9

в) 3) Заб. 22:1